

سرمد علی خاں

۱۳۰۷

بِحَسْبِ نَبِيٍّ كَوْنًا لِي نَسْرًا وَلِيُوَفِّيَنِي وَإِذْنِي هَفِيَّةً لَكَ غَيْرَةً

ایله ۶۶ یاشنده وفات ایدن (آغ) و (چاغ) نامرله معروف سیاملی ایکیزلک مشهور و قوای عقلیه لری، تربیه لری بولنده ایدی. زوارله مکمله ایدر و حالارینه شکر ایدرلر ایدی. بونلری وصل ایدن غشا ناحیه بطنیه ده ایسه ده داخلأ ارتباطلری بالمعینسه تحقق ایتدیکندن آریملاری نمکن اوله مامشدر. واسطه ارتباط یالکرات پارچه سندن عبارت بولنسه ایدی بربرندن آریماسنه چالیشله چق و غشا قطع اولنجه ایدی.

سیاملی ایکیزلردن اول مجاری (مُله) و (زودیت) همیشه لر معروف ایدی. بونلر بربرینسه ناحیه سفاده مربوط ایدی.

(نان — نان) حضر تری تحصیل و مطالعیه فوق العاده مفتون و محبدرلر. آقشاملری ایرکن یاقوب صباحلری ده بک ایرکن قاقشارلر. بعض کرده فرانسه طرفندن کوندیش او بونجاقلرله اکثرلر.

جنوبی (قارولین) اهالیسندن اولوب «ایکی باشلی بیل» نامیه تهر ایدیلن (میلی) و (قرستینا) نامنده کی زنجی ایکیزلر دخی بربرینسه آرقه لرینک قسم تحتانیسند مربوط و درت آقایی ایدیلر. باشلری آری و تکملری آری اولوب برآنده ایکیس ده تخی ایدر ایدی. درت آقادلن یا ایکسی و یادر دبله بدن یورورلری ایدی. فقط دردیه بودومهری یان حرکت ایچون وقوع بولوردی. زنجی ایکیزلر ۱۸۵۱ ده تولد ایتمش ایدی.

آده صیره باغچلرله قوش طونارلر سده. آته یئنگه مراقلری یوقدر. شو قدر وارکه سیغاره یه بک مبتلادرلر. (شکل — ۲) ده کورولن و (ناغو — مون) دینیلن سر ایدن باشقه ایکی سرای ده اواردرکه بری مسافرنی قبوله. دیکری ده آیین روحانی به مخصوص صدر.

نوت

طبیعیات

تبع طبیعت

فرانسه ادبای حکما سندن «برناردن دوسن پیر» ک «اتود دولانا تور» یعنی (تبع طبیعت) نامنده کی اثر مشهوری ترجمان حقیقت غزته سی محررلرندن مصطفی رفیق بک ترجمه ایدرک (منتخبات) لک سکرنجی جلدینه درج ایتدیک مقدمه سیله برار غزته مزله نشر اونغی اوزره اهدا ایله مش و مقدمه مذکورده بو نسخه نقل اولدنی کبی بمنه الکرم ماباقینسه دخی دوام ایدنلک مقرر بولنشدر.

§

ساحه طبیعتک وسعتی

«طبیعیون علمان و مسلك فلسفه ده شهرت قازانان آریسطوت، پلین، شانسیلیه باقون ایله مدقین متأخره دن [۷] هندولرله هند جینی اهالیسی نفسلرنی تطعیر ایچون تدبیر یارانی چیکولر.

جغرافیه

آنام حکمداری

۵۳۳ نجی صحیفه کی دستلردن برنجیسی آنام امیرا. طورینی، دیکری ده مشارالیه ک سرانی کوسرتمکده در. «آنام» امیرا طورلنی «هند چین» نک رقتی اولوب فرانسه حایه سنده در. مقر ادارمی «هونه» شهری در. برنجی شکده کورولن اوج ذالندن اورنده کی حکمدار حضر تری در. صاغنده کی برادری، صولنده کی ده همیشه سی در.

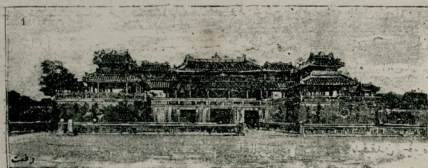
آرقه سنده آلتون ایشله میلی صاری ایکنن برلباس واردر. صاغ الله چین حروفیه یازیلی برکتاب بولنوب ایکی طرفلر نده آلتون و صدغه ترین اولغش برر

رادی

ایمپراطور

همشیره سی

ایمپراطورک سرایی

خدیو مصر مرحوم توفیق پاشا

جناب هو عمر داقبال حضرت پادشاهی بی روز افزوده بیورسونه . خدیو مصر توفیق پاشا بیلی اولدیفی ذات الریه
خسته لغندنه بر هفتہ قدر اسیر فراس اضطرار اولدقدنه صوکره شهر مال روینک ۳۶ سنده اونوز طقوز باشلریده
اولدیفی حالده ترک عالم فنا ایشدر .

مشار الیه ۱۲۷۰ سنه هجری سنده تولد ایش و ۹۶ شعبانده خدیویت مصریه تعیین بیورلشدر . مرصع عثمانی
وحمیدی نشانده نیشاندیرد امتیاز نشانده فروغ افشانک آتوره دگوموش مدالیرینی حامل ایری .

بوسایهده بی بشرک مجهولی بولسان بعض غوامضی ده
کشف و اظهار ایشدیره بیلش ایسده جناب قادرک قدرت
وعظمته بر برهان اولان بونجه مکونات کونا کونه حیران
قالهرق هر آیدمه توقف ایشکه عبور اولان بنم کی
جاهلر ایچوندن نظر تدقیقندن کچیره بیله جک بر نبذه
اولسون برشی حفظ ایشدر ایمدندیم .
» بی شومطالعیه سوق ایدن شی، نوع بشره ولوکه

بعضلرینک آتارینی تقلید آ برقاچ سنهدن بری بر تاریخ
طبیعی عمومی دخی بن قله مقاله مشغول ایدم .
» ساحة طبیعتک شو وسعت وجسامته نظر آشدی
قدر بوبابده ایدیلن تدقیقالتک هنوز اکمال ایدیلش اولمائه
اصلا اطمینان حاصل ایدمه یور ایدم . معافیه ، طبیعت
اعصار مختلفه دهاتنه جالب نظردقت اوله جق آثار عرض
ایله آنلری تعمیقات و تدقیقات دورا دوره سوق ایدوب

خدیو حبیب فقامانلو دولتو عباس یاشا حضرتندی

عواطف عالم شمول حضرت بادشاهیه مصر حبیبیت جلیلی عریضه استیصال دولتمند ترمیم و احسانه پیوریموه
فقامانلو دولتو عباس یاشا حضرتندی ۱۲۹۲ سنه سی جمادی الاول سنه نینت ختمه عالم دهرود اولمشدرکه شمدیکی
مالده اوده سکن یاشی اکل ایمن بولنیرار. مشارالیه حضرتندی بازده قائم «زهدیانوم» مکتب عالی عسکرسنده
آلتی سنوده بری تحصیلده بولنشد و علم مقرک اقسام مختلفه سنده معلومات ثانیه اکتساب ایتدیکری کبی بر قاج لسانه
دخی وقوف ییا ایتشدرد.

مواقع ومشکلاتک اکثری محضا قانون طبیعتدن ایدیلن
انحرافدن ایلری کلکله، طبیعته شیولی اولان بوقوانینک
ینه طبیعت داخلنده تخریبی قدر طوغرو برشی اوله ماز.
طبیعتی تدقیق همچسنه خدمتدر.

«بوابده کی تدقیقنام اناسنده اولانجه قدرت ذهنیه می
صرف ایتدم. بو تبعات میاننده کمال عجزمله برابر هیچ

یک جزئی بر درجه لوده اولسون، ایده حکم بر خدمت
سایه سنده نائل اوله جفم شان و شرفدن ماعدا بالخاصه
یتوس و مازق اوردل مثالی انسانلرک کسب مسعودیت
ایتمه لرینه حصرغیرت ایدن قرال اون آلتیجی لونی طرفندن
مظهر اوله جفم تحسین آرزوسی ایدی.

«انسانلرک، روش و حرکتلرنده تصادف ایتدیکری

کویا یکدیگر به رقابت اتمک جالشیور ایدیلر . آلتون کبی صاری رنکلی . کوموش کبی یالدرنی . زمرد کبی جلالی . یارلاق . اسن . سنکلی . چزیلکی . مایلی . یشیلی کبی نوعلردن هر بری کویا چنه واندا ملرینه لایق و مناسب بر رنک انتخاب اتمشدره آتله بویاتش اوله رق عرض وجود ایدیلور لر مش کبی انسانک نظر حیرتی آچهرق بر آنده بیک فکرک . بیک ملاحظه نیک هجومنه سبب اولیور ایدیلر . بونلردن بر طاقلرینک راسلری . اوزر . لرینه عادتاً بر دلبد صارلنیش کبی یوورلاق و داتره شکنده اولقله برابر بعضلرینکی ده چیوی اوچی کبی سیوری و اوزون ایدی . هله بر طاقنک باشلری سیاه قلیفه رنکنده یارلاق اولقله برابر بعضلرینک باشلری ده یاقوت کبی شمععلی ایدی .

« بونلر قانادرینک تنوعی جهتله ده آریجه بر دقت مخصوصیه شایسته ایدیلر . طبیعتک اگ نازک و ظریف عضودن اولق اوزره هوام و حشرات جهش ایلدیکی قاناد ، هر برنده بر باشقه وضیتده تشکل ایدوب کیسنده اوزون و عادتاً صدف کبی یارلامده بولنش و کیسنده قصه واکلی اولوب غایت اینجه تول کبی تشکل ایش ایدی .

« بوجکلردن هر بری بو ظریف قانادرینی بر باشقه صورتده تحریک ایدوب هر برینک کنیدیسنه مخصوص بر صورت استعالی وارایدی : بعضلری قانادرینی عمودی ، بعضلری افقی وضیتده بولندوریورلر ایدی . بر طاقلری عادتاً کلکلر کبی دونه دونه اوچیورلر ، بر طاقلری ده روزکارک استقامتیه تقریباً یکرمی ایکی ییحق درجده برزویه رسم ایدرهک هوا ده اعتلا ایدن کاغسدن معول اوچورتملر کبی یوکسلوب روزکارک استقامتی عکسنه اوچقده ایدیلر .

« ایسته تعداد ایدیکمز اوصاف میزنی جامع بوجکلرک حرکتلری بر دقت متناهیله تماشا ایدیله چک اولور ایسه بر سر بسستی تام ایچنده تأمین معیشت و اسرار حیات ایدکلری کورولور . بونلردن بعضلری بومورطه چقلرنی اوراده برره ادخال ایده نیک ، بر طاقلری ده حرارت شمس و تأثیرات هوا یسندن مینی مینی وجودلرینی وقایه

برکونی ملاحظات واقعه مک نتایجی اولان تدقیقات مفیده نیک جمع و تألیفندن باشقه بر شیخ حصر ایچمده کی کمال امنیتله سرد ایدکلدن صورکه بو باده جمی اقتضا ایدن معلوماته نهایت بربر و برمز اثری طوغورودن طوغورویه تحریره بده ایده چکمه امیدوار ایدم . حال بوکه شو تصورم . بر میدیه قابوخی ایله قوملو ساحلده بر چوقور حفر ایدوب بحر محیطک صورلرینی اوچوقوره طولودرمق ایچون بذل همت بیهودده بولنان بر جوجوغه بکریه چکنه شبه ایدیله من . « طبیعتک وسعتنه نهایت تصور اولنه ماز . بن ایسه معلوماتی ازهر جهت ناقص بر آدم . ایسته شو عالم طبیعتک بر تاریخ عمومیسی یازمق دکل . حتی اگ کوچوک بر نباتی بیله لایقیه تدقیق بنم کبی عقل قاصر اربانک اقتداری خارچنده اولدیغنه تمامیه قانع اولدم . بو باده کی عجز می ایسه شو تجربه ایله اوکرندم :

« بر یازکونی ایدی که بعض ملاحظاتک ترتیبیه مشغول بولندیغ ائاده تصادفاً بخرمک اوکنه قونولش اولان بر ساقینک ایچمده کی چیلک فدانی اوزرنده غایت ظریف بر طاق سینکلر کوردم . بونلرک ظرافتی نظر دقتی جلب ایدرهک مشاهدات واقعه می درحال بر طرفه قید ایدم . ابرتمی کون بونلرک دها باشقه درلولرینی کوردم : آنلری ده قید ایدم . الحاصل اوج هفته نظر قده بوسینکلردن شکلری جسماتلری یکدیگرینه میان اولق اوزره تمام اونوز بدی جنس سینک تصادف ایدکلدن صورکه نهایت بر کون چیلکمک اوزرنه هجوم ایدن بو بوسینکلرک کرک کزتی ، کرک انوعانک یکدیگرینه اولان ضدیتی بنی او قدر اشغال ایلده کی — بو مشغولیت بک نافع واکتجه لی اولدینی حالده دخی — احواللرینی لایقیه تدقیق اتمک صرف ایده چک وقم اولمایدنندن بونلردن هر برینک آری آری بر تاریخ طبیعی خصوصیلرینی برره قید اتمک ده اقتدارمک خارچنده بولمایدن تدقیقانه ایلری به وارما یوب بوکا بر نهایت ویرمه مجبور اولدم .

« مد نظر دقت ایله مطالعه و تدقیق اتمکده بولندیغ بوحیوانچقلر بیننده جتنه همان او قدر بیوک بر فرق یوق ایسده رنک و لطافت ، صورت تشکل و حرکتیه

اوله ماز . شو اساسه ابتداء اگر بنده فدانك بر تاريخ
مجمعی یازده جق اولور ایسم كرك سكان اصلیه سندن ، كرك
اجانندن بحث ایتمككم طبعی كورونور ، بخصوص فدانم موقع
طبیعیسنده دكل ایدی . پارس کبی غلبهك و دومانی بر
شهرده و بر ساقی دروننده بوله جغه تارلا یا خود بر اورمان
کنارنده ، بر هر قیسنده ، صاف بر هوا تنفس ایده بیهك
بر موقع طبیعیده بولنسه ایدی کنیسی زیارت ایدهك
اولان سائر حیوانات و حشراتك تنوع و تکزیده البته
او نسبتده جوق اولق لازم کایدی .

« بولردن قطع نظر ، بن تدقیقاتی آنجق خالی
و قلمرده اجرا ایده بیلدیمدن اوقات سائرده و باخصوص
کیسه لین فدانجهمك نشر ایسدی راجهك و بلکه زم
کوزمه كورونم بن قوسفور ضیاسنك جلب و جذب
ایله دیکی حیوانجقنر ایله مواسم سائرده كلوب زیارت
ایتمه سی ملحوظ اولان حیوانات مختلفه دن زاحفله ، بالقلر ،
قوشلر ، ذوالعاشینلردن هر بیه و بالخاصه دائره استعمالرینه
داخل اولسایان اشیایه اصلا اهمیت و یرمین انسانلر ایله
جیلکمک پیننده کی مناسبات نیم ایچون مستور بر حالده
قالیر ایدی . (مابعدی وار)

تاریخ طبیعی

مرجان

معلوم اولدینی اوزره مرجان ، محصولات بحریهك اك
كوزلر نندنر . وقیه بونك نباتات سائره کبی قوه نامیه سی

فدانك ییراقلری آراسنه صوقولمده ایدیله ، فقط بر
طابق نه سیه مینی اورایه كلدکری بنجه مجهول ایدی ،
چونكه بعضلری لایق قطع کیدوب كلدکری حالده بر
طابق وجودلرنك یالکر آرقه طرفلری بر صورت
منتظمده تحریك ایدیورلر وهله بك چونغده کویا نیم
کبی ذهنلری بر مطالعه ایله مشغول ایش کبی هیچ حرکت
ایتمه یهك بولندقلری نقطه یی ترك ایتمه مکده ایدیله .

« فدانك اطرافنه طولانان بو حشرات میانده
ذاتاً احوال خصوصیه لرینه بر درجه قدر وقوف اولانلری
وار ایدی که آنلره بكده عطف نظر دقت ایتمه یور ایلم .
مثلاً ییراقلرک آلتنه صوقولان سوموكلو بوجکرایله هیچ
بر دالده طورده میان کلکك هان اکثر احواله وقوف اولدینی
کبی کوكلری ایشه یوب قازیشدی رمله اشتغال ایدن
« سقارابه » لر ، ییراقلری یهرك تعیش ایدن بر سورو
یشیل بوجکرا ، چیچکرك اطرافده طولاشان آریلر ،
فدانك ساقی مص ایله یاشایه بیلن پوسهرونلر و بو
پوسهرونلرک طرف خلفلری یالاق ایچون [۱] اورایه
قدرکلن قارنجیلر ایله قارن طویورمق کبی مهم بر وظیفهك
ایفاننده قصور ایتمه وایشنه بوشکللری غایت اوسته لقی
برجیله و دیسیه ایله الدیه ایله ییك ایچون بر غیرت فوق -
العاده و اهتمام مخصوص ایله طوزاق قوران اورو بوجکرا
حقنه ده معلوم ایجه و ارایدی .

« بو حیوانجقنرک جتهجه موجودات سائرده نسبتله
بو قدر کوچوک اولملری کندیلرینه و بر دیکمز اهمیت
سله کافی اوله ماز . وجودی ولوکه بر ذره دنده کوچوک
اولسون طبیعتك کندیلرینه شو عللده احسان ایله دیکی
بر موقی واو موقع صاحبك احوال و اطوارینی نظر
اهمیتدن دور طوته بیلیمی یز؟ بر شهرک احوال عمومیه سی
قله آلدینی صبرده محتویاتندن بحث ایتمك نصل قابل
اوله ماز ایسه ملأ حشرات اولان بر نباتدن دخی بحث
لازم کلدیکی زمان آنكده سکاندن بحث ایتمك موافق

[۱] پوسهرونلر تاریخ طبیعی تقسیماتیه « جناحیت النصف
hémiptère طاقندن اولوب طرف خلفلرینده کی اوقات دلیکلردن
طاتی برامیع آقدینی ایچون قارنجهرک تعقیبندن قور توله مازلر .